

Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen talousarvioesitys vuodelle 2026 ja taloussuunnitelma vuosille 2027-2029

Sivistyslautakunta 23.09.2025 § 85
269/02.01.00/2025

Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen vuoden 2026 talousarvion pohjana on talousarviokehys, joka hyväksyttiin kunnanhallituksessa 18.8.2025.

Menojen arvioinnissa on huomioitu kustannustason kasvu niissä kuluerissä, joissa kustannukset ovat tänä vuonna kasvaneet. Palkkojen sivukulut on huomioitu vuoden 2025 tasossa. Talousarvio sisältää palkan korotusten varauksen.

Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen talousarviokehys ja lautakuntien käyttötaloussesitys vuodelle 2026 on esitetty alla olevassa taulukossa.

Sivistys ja hyvinvointipalvelut	TP 2024	TA 2025	Raami Pohja 2 2026	LTK 2026	Muutos %	Muutos €
Tuloarviot ja määrärahat						
Toimintatulot	3 349 827	3 665 024	3 539 764	3 564 764	0,71 %	25 000 €
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0		- €
Toimintamenot	-55 536 416	-58 571 877	-60 889 107	-60 860 604	-0,05 %	28 503 €
Toimintakate (Netto)	-52 186 588	-54 906 853	-57 349 343	-57 295 840	-0,09 %	53 503 €
Laskennalliset kustannukset						
Poistot ja arvonalentumiset	-328 646	-338 823	-97 180	-97 180		
Tehtävän kokonaiskustannukset	-55 865 061	-58 910 700	-60 986 287	-60 957 784		

Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen palvelusuunnitelmassa esitetään tarkemmat tavoitteet palvelualueen tulosalueille. Palvelusuunnitelmassa on myös esitetty toiminnan kehittämiseen ja painotuksiin liittyvät asiat tulosalueittain. Tulosalueet ovat myös nostaneet esille merkittävimmät riskit ja haasteet, jotka kohdistuvat toimintaan. Tulosalueiden tavoitteet pohjautuvat Mäntsälän kunnan strategiaan.

Tulosalueiden tavoitteet

Sivistyksen ja hyvinvoinnin yhteisten tulosalueen keskeinen tavoite vuodelle 2026 on vuonna 2024 valmistellun sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen tilaselvityksen toimenpideohjelman edistäminen yhdessä elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin ja opetuksen tulosalueiden kanssa. Vuonna 2026 viedään eteenpäin palveluverkkotarkastelun valmistelua aluksi keskittyen erityisesti Mäntsälän keskustan alueen kouluverkkoselvityksen toimenpiteiden toteuttamiseen. Sivistyskesken yhteiset tukee sivistys- ja hyvinvointipalveluiden muita tulosalueita ja koko kunnan organisaatiota toteuttamaan Lapsi ystävällinen kunta - toimintamallia ja ohjaa koko kuntaorganisaatiota mallin käyttämisessä.

Vuoden 2026 aikana sivistys- ja hyvinvointipalvelualueella määritellään uuteen kuntastrategiaan liittyvät toimenpideohjelmat ja kokonaisuudet. Sivistyksen yhteiset tulosalue luo strategian seurantamallin, joka tukee kuntastrategian tavoitteiden seurannan toteutumista ja varmistaa palvelualueen toiminnan kuntastrategian tavoitteiden mukaisesti.

Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin tulosalueen tavoitteet ulottuvat koko valtuustokaudelle ja niihin liittyvät toimenpiteet tarkennetaan vuosittain hyvinvointilautakunnan asettamien tavoitteiden kautta. Vuonna 2026 seniorityö vakinaistetaan. Vapaa-aikapalveluissa keskeisenä tavoitteena on harrastamisen Mäntsälän mallin vakiinnuttaminen ja perusnuorisotyön monimuotoistaminen. Laajasti osallistaen laadinnassa oleva hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelma määrittää tavoitteet hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämiseksi asukaslähtöisesti. Uuden hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelman tavoitteilla otetaan käyttöön ja juurrutetaan vaikuttavia toimintamalleja kunnan eri-ikäisten asukkaiden hyvinvoinnin edistämiseksi. Kirjaston tarveselvitys valmistuu vuoden 2026 aikana teknisen ja elinvoimapalveluiden sekä ja sivistys- ja hyvinvointipalveluiden yhteistyönä. Taiteen perusopetus keskitetään elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin tulosalueelle sekä selvitetään kunnan kulttuuripalvelujen kokonaisuuden ratkaisut yhdessä hallintopalveluiden kanssa.

Sivistyslautakunnan keskeisimmät kuntastrategiaan liittyvät tavoitteet varhaiskasvatuksen ja opetuksen tulosalueilla ulottuvat koko valtuustokaudelle ja niihin liittyvät toimenpiteet tarkennetaan vuosittain sivistyslautakunnan asettamien tavoitteiden kautta. Varhaiskasvatuksessa jatketaan koulutuksen tasa-arvohanketta ja panostetaan henkilöstön sairauspoissaolojen vähentämiseen. Toiminnan kehittämisen painopisteinä ovat laadun arviointi, lasten osallisuuden toteutuminen ja lasten tuen tarpeisiin vastaaminen. Varhaiskasvatus vie eteenpäin sivistyksen yhteisten tulosalueen kanssa UNICEF:in Lapsiystävällinen kunta -mallia.

Opetuksessa varaudutaan keskustan kouluverkkoratkaisujen edistämiseen vuoden 2026 aikana. Oppimisen tuen lakiuudistus astui voimaan 1.8.2025. Lakiuudistus vaatii lisäresurssointia oppimiseen tukeen. Lukuvuodelle 2026 on jo palkattua lisähenkilöstöä. Resurssien lisäämistä ja kohdentamista tarkennetaan vuoden 2026 aikana lukuvuoden 2025-2026 kokemusten pohjalta. Lakiuudistus on vaatinut opetussuunnitelmaan muutoksia ja tämä vaatii muutoksia myös toimintakulttuuriin lukuvuoden aikana. Henkilöstösuunnittelua jatketaan aktiivisesti. Oppilasmäärän vähentymisen myötä henkilöstötarve vähenee erityisesti tiettyjen ammattiryhmien osalta (luokanopettajat, aineenopettajat).

Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen yhteisenä tavoitteena on kehittää palvelupolkuja kuntalaisten näkökulmasta tarkasteltuna. Kunnan lakisääteisten palvelujen kehittämistä tehdään tarkastelemalla lainsäädäntö, toiminta ja palvelujen ikänäkökulma sekä palvelutarve ja käytettävissä oleva resurssi. Tavoitteena on kuntastrategian konkretisoiminen entistä paremmin toiminnaksi sivistys- ja hyvinvointipalvelualueella.

Palvelualueen toimintaan kohdistuvat riskit ja niiden hallinta

Elinikäisen oppimisen ja hyvinvoinnin tulosalueella toiminnan riskit tulevat valmisteltavista valtionosuusuudistuksista, jotka koskevat vapaansivistystyön ja taiteen perusopetuksen valtionosuusrahoituksia. Ennakolta arvioidaan näiden rahoitusuudistusten vaikuttavan palvelujen rahoituspohjaan heikentävästi. Riskejä hallitaan seuraamalla uudistuksia ja valmiudella reagoida tarvittaessa jo etukäteen rahoitusmuutoksiin. Vapaa-aikapalveluiden palveluverkon kehittämistä edistetään tekemällä kunnan rakennuttamispalveluiden kanssa kirjaston tarveselvitys, joka on samalla valmistautumista monitoimitalon peruskorjaukseen.

Varhaiskasvatuksen tulosalueen haasteena on erityisesti varhaiskasvatuksessa pätevän henkilöstön saatavuus. Tätä riskiä hallitaan

yhdessä henkilöstöhallinnon kanssa ohjaamalla lastenhoitajia täydennyskoulutukseen ja tukemalla työn ohessa tapahtuvaa kouluttautumista. Varhaiskasvatuksessa riskinä on myös yksityisen varhaiskasvatuksen toimintaedellytysten heikkeneminen ja lasten siirtyminen yksityisestä varhaiskasvatuksesta kunnalliseen varhaiskasvatukseen. Tätä riskiä voidaan hallita palvelusetelillä, josta on tehty useita selvityksiä vuosien 2024 ja 2025 aikana. Palvelusetelin käyttöönottoa valmistellaan vuonna 2026 vuodelle 2027.

Opetuksen tulosalueella keskeisin haaste on laskeva oppilasmäärä, joka aiheuttaa väljyyttä kouluihin. Jos toiminnan nyky rakenne säilyy, lasten opetukseen menevä resurssi ja välillisiin kustannuksiin varattu resurssi muuttuu kestävämmällä tavalla niin, että pahimmassa tapauksessa välilliset menot kasvavat suuremmiksi kuin varsinaiseen toimintaan osoitetut menot. Tätä riskiä hallitaan sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen tilaselvityksen toimenpideohjelmalla ja siihen liittyvällä Mäntsälän keskustan alueen kouluverkkoselvityksen toimenpiteiden edistämällä. Perusopetuksen oppimisen tuen uudistus on tuonut vaikutuksia tuen kohdentamiseen ja antamiseen sekä tuesta päättämisen resursseihin. Tuen järjestäminen on vaatinut lisäresurssien ohjaamista tuen toteuttamiseen.

Palvelualueen riskien hallintaan vaikuttavat merkittävästi valtion päätökset, joiden kautta toimintaan kohdistuvat muutokset tuovat yleensä kuntiin lisävelvoitteita ja sitä kautta myös todennäköisesti taloudellisia haasteita. Kunnan lapsimäärän väheneminen vaikuttaa kuntapalveluiden ja talouden suunnitteluun. Kuntaan suuntautuva muuttoliike pehmentää lapsimäärän vähenemistä, mutta se ei muuta trendiä, koska syntyvyys on ollut Mäntsälässä ja valtakunnallisesti laskussa. Väestökehitys haastaa myös koko kunnan palvelutarjonnan tarkasteluun ja tarvittavien palvelujen painopisteiden määrittelyyn. Valintojen tekeminen edellyttää kaikkien palvelujen tarkastelua ja resurssien mukaista palvelujen priorisoinnin tekemistä. Riskinä on, jos tätä ei pystytä tekemään, kunnan palveluiden kehittäminen pysähtyy ja päätöksenteon valinnan mahdollisuudet kaventuvat.

Investoinnit

Opetuspalveluiden tulosalueelle investointeihin on varattu vuonna 2026 rahaa opetussuunnitelman mukaiseen kalustamiseen (55 000 €) sekä opetusvälineistön uudistamiseen (30 000 €). Hyvinvoinnin ja elinikäisen oppimisen tulosalueen investointiesitykset ovat monitoimitalon kuntosalilaitteiden uusiminen (60 000 €) ja kansalaisopiston opetusvälineistön uusiminen (15 000 €).

Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen talousarvioesitys vuodelle 2026 ja taloussuunnitelma vuosille 2027-2029 sekä investoinnit vuodelle 2026 on esitetty liitteessä 1. Hyvinvointilautakuntaa ja sivistyslautakuntaa nähdessä sitovat ja kunnan strategian toimeenpanoa tukevat tavoitteet on esitetty liitteessä 2. Liitteessä 3 on esitetty henkilöstösuunnitelma vuodelle 2026.

Valmistelija

Sivistysjohtaja Timo Ahvo, sähköposti timo.ahvo(@)mantsala.fi, controller Kristian Kuisma, sähköposti kristian.kuisma(@)mantsala.fi opetuspäällikkö Marko Lipponen, sähköposti marko.lipponen(@)mantsala.fi, varhaiskasvatuspäällikkö Karoliina Purola, sähköposti karoliina.purola(@)mantsala.fi, hyvinvointipäällikkö Katja Elo, sähköposti katja.elo(@)mantsala.fi.

Esittelijä

Sivistysjohtaja Ahvo Timo

Päätösehdotus	Sivistyslautakunta hyväksyy sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen talousarvion vuodelle 2026 ja taloussuunnitelman vuosille 2027-2029 sekä investoinnit vuodelle 2026. Sivistyslautakunta hyväksyy palvelualueelle liitteissä 2-3 olevat lautakuntiin nähden sitovat tavoitteet ja henkilöstösuunnitelman.
Päätös	Hyväksyttiin ehdotuksen mukaan. Liite 1. Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen talousarvioesitys vuodelle 2026 Liite 2. Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen strategiaa tukevat tavoitteet ja toimenpiteet vuodelle 2026 Liite 3. Henkilöstösuunnitelma 2026 sivistys- ja hyvinvointipalvelualue